

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΡΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΑΤΑΡΙΔΑΣ

ΜΑΪΟΣ 2017

Copyright 2017

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Κλεομένους 22Α, 106 75 Αθήνα
Τηλ. 210 72 20 508 Fax: 210 3617711
Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmc.pspa.uoa.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΤΩΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	3
1.1. ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ	4
1.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΓΟΡΩΝ	4
1.2.1.ΧΩΡΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ	
1.3. ΝΕΑ ΚΑΠ	5
2. ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	
2.1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΧΩΝ	7
2.2. ΠΟΙΟΙ ΘΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ	7
3. ΝΕΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	
3.1.ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	8-11
3.1.1.ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ	
3.1.2.ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΦΟΡΕΩΝ	
3.1.3.ΑΝΕΥΡΕΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	
3.1.4.ΑΝΕΥΡΕΥΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ-ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΟΡΩΝ	
3.1.5.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΕΩΡΓΩΝ	
3.1.6.ΣΥΣΤΑΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	
3.2. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	11
3.2.1.ΠΟΠ/ΠΓΕ	
3.2.2.ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	
3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ	12-14
3.3.1.ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ-ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ	
3.3.2.ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ-ΕΛΕΓΧΟΣ	
3.3.3.ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	
3.3.4.ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	
ΒΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	15

1. ΤΩΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σε μία χρονική περίοδο όπου με φόντο τις διεθνείς εξελίξεις σε διάφορα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, καθίστανται πλέον πιο πολύ από ποτέ ορατές οι αλλαγές στις συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς. Από αυτό το σκηνικό δεν μπορεί να εξαιρεθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη αναδιαμόρφωσης και ανασύνθεσης νέων στρατηγικών σχεδιασμών. Αυτές οι τροποποιήσεις θα έχουν προσανατολισμό προπάντων κοινωνικό και ανθρωπιστικό, αλλά θα στοχεύουν επίσης στην ανάκαμψη και διατήρηση της πορείας των οικονομιών των μελών κρατών της Ε.Ε.

Σε αυτό το πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων σημαντικό ρόλο κατέχει ο τομέας της γεωργίας. Ειδικότερα, στα χαρακτηριστικά της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στον εκσυγχρονισμό της Ευρωπαϊκής γεωργίας. Αλλαγές όπως η εισαγωγή και διεύρυνση νέων τεχνολογιών, η αύξηση της ασφάλειας κατά την παραγωγή και διακίνηση των προϊόντων, η ενίσχυση ποικίλων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και ο πολλαπλασιασμός των δυνατοτήτων των ευρωπαϊκών αγορών, έρχονται να συμβάλλουν στη λεγόμενη *Ευρώπη των 28*.

Διανύοντας το 2017 μπορεί οποιοσδήποτε να παρατηρήσει ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματοπιστωτικές προκλήσεις, δημιουργούν ένα περιβάλλον ασθενές και απόμακρο τόσο για την κάλυψη μερικών αναγκών, όσο και για την επιχειρηματικότητα.

Η παρακάτω παρουσίαση έχει ως στόχο να καθορίσει τα χαρακτηριστικά μιας νέας, ενιαίας και οργανωμένης αγροτικής πολιτικής εντός των ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα κινείται με γνώμονα τον Ευρωπαίο πολίτη και τις εθνικές οικονομίες των μελών κρατών. Στην παρακάτω τοποθέτηση θα γίνει πρόταση ενός προγράμματος που θα περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο την *ενίσχυση των εξαγωγών και το άνοιγμα σε νέες αγορές*, καθώς και πως μπορεί η Ελλάδα (μέσω δημόσιας και ιδιωτικής πρωτοβουλίας και συνεργασίας) να προσαρμοστεί στις τωρινές συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς και στο τέλος η ελληνική οικονομία να λάβει θετικό πρόσημο από τις εξαγωγές των προϊόντων που παράγονται εντός των συνόρων της.

1.1. ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ

Σε ένα περιβάλλον μεγάλης οικονομικής αβεβαιότητας η διεξόδου με επιτυχία σε ξένες και καινούργιες αγορές, δύναται να πολλαπλασιάσει τα οφέλη μιας επιχείρησης ή μιας ομάδας παραγωγών και κατ' επέκταση να έχει θετικό αντίκτυπο στην Ελληνική οικονομία.

Λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Ελληνικής υπαίθρου (ιδιαίτερες εδαφικές και κλιματικές συνθήκες) δίνεται η δυνατότητα στους παραγωγούς να παράγουν καινοτόμα, ιδιαίτερα προϊόντα. Αυτά τα προϊόντα είναι άκρως ανταγωνιστικά και προσφέρουν στη χώρα μας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις διεθνείς αγορές (σημαντική η περίπτωση του ελαιολάδου και ο ανταγωνισμός με άλλες χώρες της Μεσογείου). Μέσω της εισόδου σε καινούργιες αγορές μπορεί να καλυφθεί πιθανή υπερεπάρκεια σε ένα προϊόν.

Όσον αφορά τα οικονομικά οφέλη που φέρει μια εξαγωγική δραστηριότητα, αυτή περιλαμβάνει:

- Αύξηση των κερδών επιχειρήσεων, ομάδων παραγωγής και συνεργατικών σχημάτων παραγωγής και εμπορίας
- Δημιουργία πολλών θέσεων εργασίας, μειώνοντας τα σημαντικά ποσοστά ανεργίας στη χώρα μας (σε τοπικό, καθώς και σε πανελλήνιο επίπεδο)
- Ενίσχυση περαιτέρω επενδύσεων και εκσυγχρονισμός της παραγωγής

Παράλληλα, μέσω των εξαγωγών ιδιαίτερων Ελληνικών προϊόντων, αναβαθμίζεται ο ρόλος της Ελλάδας στον διεθνή χάρτη των αγορών, εμπλουτίζονται τα δίκτυα των αγορών και μειώνονται προβλήματα που στραγγαλίζουν την επιχειρηματικότητα.

1.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΓΟΡΩΝ

1.2.1. ΧΩΡΕΣ- ΣΤΟΧΟΙ

Οι χώρες στις οποίες έχουν ανοιχτεί διάλογοι επικοινωνίας αυτή τη στιγμή βρίσκονται κατά κύριο λόγο εντός της Ε.Ε. και αυτό προκύπτει από παρόμοια χαρακτηριστικά στις αγορές, αλλά και παρόμοιες συμπεριφορές των καταναλωτικών κοινών. Είναι γενικά αποδεκτό ότι αφού ένας παραγωγός εξελίξει ένα προϊόν για να καλύψει ανάγκες στην εγχώρια αγορά του, θα στραφεί σε εκείνες τις ξένες αγορές που δείχνουν παρόμοιες με τη δική του. Παράλληλα, σε αντίθεση με χώρες εκτός Ε.Ε., ευνοείται το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών της ένωσης λόγω διευκολύνσεων στο εμπόριο και ανοιχτών συνόρων.

Τέτοιες χώρες στην εσωτερική αγορά της Ε.Ε. είναι ήδη ανεπτυγμένες (όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία) αλλά και ακμάζουσες. Εκτός Ε.Ε. θα χρειαστεί να αναζητηθούν κράτη τα οποία μπορούν να υποστηρίξουν δίκτυα εμπορίας λόγω της οικονομικής τους δύναμης, να έχουν κατάλληλες υποδομές μεταφορών και επικοινωνιών, αλλά και να μπορούν με κατάλληλους όρους να συνάψουν συμβόλαια διακρατικών συνεργασιών.

Επομένως συνετό θα ήταν να δοθεί έμφαση στις αγορές των ΗΠΑ, Κίνας, Ρωσίας, Ελβετίας, Καναδά και χωρών του Αραβικού Κόλπου. Τα προϊόντα μας δεν υστερούν σε τίποτα σε σχέση με άλλα σε ένα διεθνοποιημένο παζάρι.

Όσον αφορά τα διάφορα κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά μιας χώρας συνεργάτη, τότε θα πρέπει να στηθεί δίκτυο εκτιμήσεων των εξελίξεων, έτσι ώστε να προστατεύονται τα συμφέροντα των Ελλήνων επιχειρηματιών και της Ελληνικής οικονομίας.

Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαπροσωπικές σχέσεις, οι καταναλωτικές συνήθειες και οι κοινωνικές δομές που επικρατούν σε μια χώρα. Βέβαια, όλα αυτά θα συνάδουν με τις εκθέσεις που θα δίδονται στην επιφάνεια για τα κόστη και τους οικονομικούς κινδύνους από πιθανές συνεργασίες.

1.3. ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο προσανατολισμός στον Πυλώνα II του τρέχοντος προγράμματος της νέας ΚΑΠ προβλέπει τα εξής:

1. Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

- Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις
- Επενδύσεις στη μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων
- Επενδύσεις σε υποδομές που συνδέονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή της γεωργίας\

2. Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων

- Στήριξη για νέα συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας
- Στήριξη για δραστηριότητες πληροφόρησης και προώθησης που πραγματοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά

3. Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση

- Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών
- Επιμόρφωση των συμβούλων

4. Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων

- Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς
- Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων

5. Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών

Γίνεται σαφές ότι γίνονται προσπάθειες αναδιαμόρφωσης των συνθηκών στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα στην Ελλάδα. Σε αυτές τις κινήσεις συμβάλλουν τα χαρακτηριστικά της Κοινής Οργάνωσης των Γεωργικών Αγορών (Κ.Ο.Α.)¹ όπου μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται:

- Προσανατολισμός στην αγορά / Δίκτυ ασφαλείας
- Λήξη ποσοστώσεων (γάλα, ζάχαρη) και δικαιωμάτων φύτευσης αμπελώνων
- Ευελιξία στις ενισχύσεις
- Ενίσχυση μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων (π.χ. Αποθεματικό)
- Ενθάρρυνση συνεργασίας παραγωγών με στόχο την αύξηση της διαπραγματευτικής τους ισχύος
- Προδιαγραφές εμπορίας γεωργικών προϊόντων
- Νομοθεσία για Ανταγωνισμό
- Συμφωνίες γεωργών για παραγωγή, πώληση και αποθεματοποίηση, εκτός εάν αντιβαίνουν τους στόχους της ΚΑΠ
- Συλλογικές διαπραγματεύσεις Ομάδων Παραγωγών στο γάλα, βόειο, λάδι, δημητριακά

---

1. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.2.4.html

2. ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

2.1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΧΩΝ

Για την ενίσχυση των εξαγωγών κρίνεται απαραίτητο να καθοριστούν ποιοι είναι οι στόχοι και ποια είναι τα μέσα, ώστε μακροπρόθεσμα να μπορέσει να καρποφορήσει ένα νέο πρόγραμμα διαχείρισης των ελληνικών κεφαλαίων και προϊόντων.

Αυτοί οι στόχοι θα χρειαστεί να γίνουν ευρέως αποδεκτοί από το σύνολο των επιχειρήσεων, των παραγωγών, των φορέων και των οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης. Μόνο υπό αυτό το πρίσμα θα συντελεστούν θετικές αλλαγές. Οι στόχοι που χρειάζονται είναι οι εξής :

- Αύξηση ανταγωνιστικότητας
- Ενιαίος εξωστρεφής προσανατολισμός της χώρας
- Δημιουργία πολλαπλών σημείων επαφής και συνεργασίας του Ιδιωτικού με τον Δημόσιο τομέα
- Θεσμικό πλαίσιο Επενδύσεων και Εξαγωγών

Οι παραπάνω στόχοι θα έχουν τη βάση τους σε ένα υγιές, δίκαιο και αξιοκρατικό πλαίσιο Άμεσων Ενισχύσεων, το οποίο θα χρειαστεί να θεσπιστεί. Παράλληλα θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη μνεία στην ένταξη νέου ενεργητικού δυναμικού στον Ελληνικό γεωργικό τομέα, με την θέσπιση καθεστώτος Νέων Γεωργών. Τέλος χορηγία σε νέες επιχειρήσεις κρίνεται απαραίτητη.

2.2 ΠΟΙΟΙ ΘΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

Σε μία αναδιάρθρωση του πλαισίου των εξαγωγών θα χρειαστεί να γίνει συνεργασία του Δημοσίου με φορείς του Ιδιωτικού τομέα.

Παράλληλα, απαραίτητη είναι η συνεργασία θεσμικών φορέων και κλάδων της οικονομίας για την ενίσχυση της εξωστρέφειας. Σε αυτό το εγχείρημα μπορεί να συμβάλλει η συνεργασία του Υπουργείου Εξωτερικών με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

Ενδεικτικά οι φορείς, οι οργανισμοί και τα ταμεία που μπορούν να είναι αρωγοί είναι :

- Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας
- Οργανισμός Enterprise Greece, είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης για την προσέλκυση επενδύσεων στην

Ελλάδα και την προώθηση εξαγωγών, με στόχο να προβάλλει τη χώρα ως σημαντικό στρατηγικό εταίρο παγκοσμίως.

- *Οργανισμός Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων (Ο.Α.Ε.Π.)* ασφαλίζει, έναντι εμπορικών και πολιτικών κινδύνων μη πληρωμής, τις εξαγωγικές πιστώσεις που παρέχουν οι Έλληνες εξαγωγείς σε πελάτες του εξωτερικού για την πώληση προϊόντων
- *Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων*
- *Ελληνικές Τράπεζες*
- *ΥΠΑΑΤ*
- *ΟΠΕΚΕΠΕ*
- *ΕΛΓΑ*

3. ΝΕΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

3.1. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

3.1.1. ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ

Το ίδιο το κράτος και η κυβέρνηση μπορούν να συνδράμουν στην ενίσχυση των εξαγωγών ποικιλοτρόπως. Πρωτίστως, μέσω της άρσης των γραφειοκρατικών εμποδίων, θα δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό και φιλικό στον (νέο) επιχειρηματία. Στόχος του κράτους θα πρέπει να είναι η απλοποίηση και η μείωση των σφαλμάτων, τόσο στη διοίκηση, όσο και στην οργάνωση και διευκόλυνση επιχειρηματικών δράσεων.

Επίσης είναι απαραίτητη η κατάρτιση εθνικών/περιφερειακών προγραμμάτων που θα βασίζονται στην εκτίμηση των αναγκών των ξένων αγορών και θα έχουν συγκεκριμένους στόχους προγραμματισμοί για να είναι αποδοτικά.

Επιπροσθέτως, η ελάττωση των φορολογικών επιβαρύνσεων προς τους γεωργούς και τις επιχειρήσεις και η θέσπιση ενός δικαιότερου φορολογικού συστήματος, θα αλλάξει το σκηνικό της παραγωγής προϊόντων και των εξαγωγών αυτών.

Τέλος, η μείωση του ενεργειακού κόστους και οι επιχορηγήσεις συγκεκριμένων εξαγωγών, θα προσελκύσουν περισσότερους παραγωγούς σε συγκεκριμένους τομείς του γεωργικού τομέα.

3.1.2. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΦΟΡΕΩΝ

Με τη συνεργασία διάφορων φορέων (υπηρεσιών του Δημοσίου, συλλόγων παραγωγών, οργανισμών, εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον Ιδιωτικό τομέα) θα μπορέσει να γίνει το πρώτο βήμα για την εθνική ανασυγκρότηση στον τομέα της γεωργίας. Κάθε φορέας, από τη σκοπιά του, θα μπορέσει να προσφέρει στον τομέα των υπηρεσιών, των επικοινωνιών, των μεταφορών, στην τεχνογνωσία και στην κεφαλαιοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων.

3.1.3. ΑΝΕΥΡΕΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Πριν από οποιαδήποτε λήψη απόφασης για εγκατάσταση καλλιέργειας, επένδυσης σε τεχνολογικό εξοπλισμό, μεταφορές, τροποποίηση προϊόντος από έναν παραγωγό ή επιχειρηματία, θα χρειαστεί να ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα ενισχύσεων και να γίνει χρήση εργαλείων χρηματοδότησης.

Οπότε κρίνεται απαραίτητη η αύξηση τη ρευστότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων για επενδυτικούς σκοπούς, καθώς να ακολουθηθεί και το μοτίβο “μεγαλύτερες εγκαταστάσεις-μεγαλύτερη εξειδίκευση”

- ΕΣΠΑ
- Πρόγραμμα συμβολαιακής γεωργίας (περίπτωση Τράπεζας Πειραιώς)
- Προγράμματα για Νέους Αγρότες

3.1.4. ΑΝΕΥΡΕΥΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ-ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΟΡΩΝ

Το σημαντικότερο σημείο ενός νέου σχεδιασμού για την ενίσχυση των εξαγωγών καταλαμβάνει η αύξηση της εξωστρέφειας, η αναζήτηση συνεργατών σε διεθνές επίπεδο και η σύναψη διμερών συμφωνιών. Επομένως χρειάζεται ένα νέο πρόγραμμα προβολής και προώθησης των ελληνικών προϊόντων τόσο στην εσωτερική αγορά της Ε.Ε. , όσο και τρίτες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην προσπάθεια της συνεργασίας θεσμικών φορέων και κλάδων της οικονομίας για την ενίσχυση της εξωστρέφειας μπορούν να ληφθούν αποφάσεις, όπως :

- Ενημερωτικές εκδηλώσεις στα επιμελητήρια της χώρας
- Εργαστήρια και σεμινάρια μεταφοράς τεχνογνωσίας σε θέματα παραγωγής και πρακτικών κατά την εμπορία
- Προσκλήσεις αγοραστών από άλλες χώρες
- Συναντήσεις δικτύωσης
- Επισκέψεις ξένων διπλωματικών αρχών
- Εκδηλώσεις marketing
- Επιχειρηματικές αποστολές στο πλαίσιο επίσημων επισκέψεων του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Πρωθυπουργού, και των Υπουργών της κυβέρνησης
- Στενή συνεργασία με τις Ελληνικές Πρεσβείες στο εξωτερικό, καθώς και με τα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών
- Ανεύρεση κατάλληλων συνεργατών από όλο τον κόσμο και δημιουργία συνδέσμων ανάμεσα σε εξαγωγείς και επιχειρηματίες
- Δημιουργία δικτύου συνεργατών με σκοπό την παρακολούθηση των διεθνών χρηματοοικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων. Στόχος η κατάθεση εκτιμήσεων για τις συνθήκες τόσο στις αγορές εντός Ε.Ε. όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο

3.1.5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΕΩΡΓΩΝ

Όλες οι παραπάνω προτάσεις μπορούν να αξιολογηθούν και να εφαρμοστούν μόνο από εκπαιδευμένο και έμπειρο έμπυχο δυναμικό. Έτσι, η εκπαίδευση των γεωργών είναι από τα σημαντικότερα ζητήματα που πρέπει να δει η κεντρική διοίκηση και οι ιδιωτικοί φορείς, ώστε όλο αυτό το δυναμικό να μπορέσει να προσαρμοστεί στις συνθήκες της αγοράς. Αυτό μπορεί να συμβεί μέσω σεμιναρίων (ενδεχομένως και με χορηγίες) από τα οποία οι γεωργοί θα βγουν ποικιλοτρόπως κερδισμένοι.

Ειδικοί από τον ακαδημαϊκό και τον επαγγελματικό χώρο μπορούν να συνδράμουν σε αυτό το εγχείρημα.

Τέλος όλες οι ενέργειες πρέπει να γίνονται υπό το πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και όλοι οι γεωργοί να έχουν πρόσβαση στο δίκτυο των Γεωργικών Συμβουλών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που υποστηρίζει ο Sheridan (2014) μία χώρα έχει τη δυνατότητα να κάνει τη μετάβαση από πρωτογενείς εξαγωγές σε βιομηχανικές, όταν το επίπεδο μόρφωσης του πληθυσμού της είναι υψηλό. Επομένως, η διαρκής εκπαίδευση καθίσταται προαπαιτούμενη για την διατήρηση ενός υγιούς εξαγωγικού δυναμικού της χώρας μας.

3.1.6. ΣΥΣΤΑΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Η προοπτική των συνεργατικών σχημάτων στον τομέα της παραγωγής και εμπορίας, αποκτάει ολοένα και σημαντικότερη δυναμική εντός των συνόρων. Λόγω και της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι παραγωγοί βγαίνουν πολλαπλώς κερδισμένοι, συμμετέχοντας σε μια ομάδα. Αρχικά μπορούν να εκμεταλλευτούν την τεχνογνωσία και τον εξοπλισμό που μπορεί να φέρει η ομάδα. Έπειτα η ισχύ και η αξιοπιστία που θα έχει το προϊόν σε μια αγορά (εφόσον προέρχεται από επώνυμη και υγιή ομάδα παραγωγών) δεν έχει καμία σχέση με τις προοπτικές που έχει μια ιδιωτική πρωτοβουλία. Ταυτόχρονα, οι παραγωγοί γλιτώνουν το βήμα της επικοινωνίας και της ανεύρεσης συνεργατών σε κάποια διεθνή αγορά, καθώς μειώνουν και τα επιχειρηματικά ρίσκα που λαμβάνουν.

Τέλος μπορούν να συντελεστούν συλλογικές διαπραγματεύσεις για συμβόλαια προσφοράς (βόειο, ελαιόλαδο, δημητριακά)

3.2. ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

3.2.1. ΠΟΠ/ΠΓΕ

Είναι σαφές ότι το επόμενο διάστημα πρέπει να γίνει προβολή των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας. Αυτά αναφέρονται κυρίως στην ίδια τη φύση και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων μας, με την υψηλή ποιότητα και το μεγάλο εύρος τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων με δυναμικό εμπορικό χαρακτήρα να κυριαρχούν.

Έτσι, στην πολιτική των εξαγωγών προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στα προϊόντα με γεωγραφική ένδειξη (ΠΟΠ, ΠΓΕ, Ειδικά Παραδοσιακά-ΕΠΠΕ) καθώς και σε προϊόντα που προέρχονται από συστήματα παραγωγής φιλικά προς το περιβάλλον.

Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να προβληθούν προϊόντα που δεν βρίσκονται πουθενά αλλού στο κόσμο και να δώσουν τόνωση στις ελληνικές εξαγωγές, ανοίγοντας νέες αγορές.

3.2.2. ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Ολοένα περισσότερες μελέτες για την κλιματική αλλαγή και για την μελλοντική ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, αναφέρουν την εισαγωγή νέων καλλιεργειών στα πλαίσια του εμπορίου. Ακόμα και η Ελλάδα θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

των εδαφών και του κλίματος και να προβεί σε επενδύσεις σε καλλιέργειες που στο μέλλον θα έχουν μεγάλη απήχηση και ζήτηση (περίπτωση του τσαγιού).

Ο Ozcelik (2016) υπογραμμίζει τη σημαντικότητα ειδικών καλλιεργειών και τη συμβολή τους στον εθνικό φάκελο τα επόμενα χρόνια. Αναφέρει δε, ότι τα κλειδιά για την επιτυχία στην ενασχόληση με ειδικές καλλιέργειες είναι η ύπαρξη καινοτόμων ιδεών (καθώς και εργαλείων παραγωγής) και η συμμόρφωση σε διεθνή πρότυπα των αγορών.

3.3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ

3.3.1. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ-ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Μέσω της εξέλιξης στους τομείς της μεταποίησης-τυποποίησης-πιστοποίησης, των μεθόδων παραγωγής των προϊόντων και την διαφοροποίηση τους σε καινοτόμα προϊόντα, θα μπορέσει να δοθεί αύξηση στην προστιθέμενη αξία και στα κέρδη των επιχειρήσεων (αναδιάταξη του παραγωγικού μοντέλου).

Στον δρόμο προς την ενίσχυση των εξαγωγών, θα βρεθούν αγορές και δίκτυο συνεργατών, όπου θα απαιτήσουν να πληρούνται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των προϊόντων που θα εισάγουν και θα εμπορευτούν. Οπότε καλείται σύσσωμος ο επιχειρηματικός κόσμος να αναζητήσει στρατηγικές προσαρμογής των προϊόντων στις αγορές.

Οι Ελληνικές επιχειρήσεις αναλαμβάνουν τον ρόλο, σε ένα πλαίσιο βιώσιμων επενδύσεων και εξαγωγών, να επιλέξουν τις κατάλληλες συσκευασίες και να χρησιμοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό. Επομένως μέσω ενός προγράμματος που θα αξιολογούνται και θα εκτιμώνται οι τάσεις στις αγορές, θα δίδεται και η κατάλληλη προσοχή σε υλικά και τεχνολογίες που άλλοτε θα ήταν μη κερδοφόρα.

Είναι πολύ σημαντικό, βεβαίως, να μπορέσουν τα ποιοτικά μας προϊόντα να λάβουν πιστοποίηση από αναγνωρισμένους φορείς και να μπορούν οι εξαγωγικές εταιρείες να φέρουν στις ετικέτες τους, τους πιστοποιητικούς φορείς και τον τύπο της πιστοποίησης. Έτσι, σε μια διεθνή αγορά, τα ελληνικά προϊόντα γίνονται πιο ανταγωνιστικά και αναγνωρίσιμα. Τέτοια συστήματα πιστοποίησης είναι τα λεγόμενα ISO. Εν κατακλείδι η παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ποιότητας, με αυστηρές προδιαγραφές, ενιαία πρότυπα και σήματα ποιότητας, καθώς και αξιόπιστο σύστημα ελέγχων είναι επιτακτική.

Βάσει των ισχυρισμών των Shepherd and Wilson (2013) κάποια προϊόντα τα οποία βγαίνουν στις διεθνείς αγορές και φέρουν κάποια ISO standards, ίσως και να έχουν θετική επίδραση στο εμπόριο και κατ' επέκταση στις εξαγωγές.

Οι τρόποι και τα μέσα για να αναδιαταχθεί το παραγωγικό μας μοντέλο θα καθοριστούν ύστερα από τη συνεργασία διάφορων φορέων. Θετική προοπτική έχει η δημιουργία κεντρικών μεγάλων μονάδων μεταποίησης και τυποποίησης σε στρατηγικά σημεία ανά την Ελλάδα, μέσω της ενθάρρυνσης της συγκέντρωσης επιχειρήσεων. Απώτερος σκοπός πρέπει να τεθεί ο μηχανισμός του branding, ώστε να αντικατασταθεί η εξαγωγή χύμα (περίπτωση του ελαιολάδου) με επώνυμα προϊόντα.

3.3.2. ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ-ΕΛΕΓΧΟΣ

Συμπληρώνοντας το προηγούμενο κεφάλαιο, αναφέρεται ότι επιχειρηματικά μπορεί να συμφέρει ένα εξαγωγικό προϊόν να εναρμονίζεται με ένα διεθνές standard παρά με πολλά ειδικά που χρειάζονται για την εξαγωγή σε συγκεκριμένες αγορές (Ferro et al., 2015). Όπως και να χει, κρίνεται απαραίτητο τα εξαγωγικά προϊόντα μας να μπορούν να ακολουθούν πρωτόκολλα ασφαλείας τόσο κατά την παραγωγή, αλλά και κατά την μετακίνηση και εμπορία.

Ένα χρήσιμο μέτρο θα ήταν η σύναψη διμερών συμφωνιών για το άνοιγμα σε νέες αγορές εκτός Ε.Ε. και για φυτουγειονομικούς ελέγχους.

Επιπλέον μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ευρωπαϊκό μέτρο του Integrated Administration & Control System. Κρίνεται επιτακτική η ανάγκη επιβολής ποινών και ελέγχων, δημιουργώντας ένα ενοποιημένο πλαίσιο ποινών.

Τέλος, η δημιουργία Μητρώου Γεωργών έχει προταθεί.

3.3.3. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Ένα πολύ σημαντικό συστατικό των εξαγωγικών δυνατοτήτων της χώρας περιλαμβάνει τις μεταφορές από τα κέντρα παραγωγής-μεταποίησης-τυποποίησης στις αγορές στόχους.

Τα λεγόμενα logistics εμπεριέχονται σε αυτή την αλυσίδα εμπορίας προϊόντων. Ένα μέτρο που θα μπορούσε να ληφθεί είναι να βρεθούν τρόποι και μέθοδοι που θα συμβάλλουν στη μείωση του μεταφορικού κόστους των προς εξαγωγή αγροτικών προϊόντων (περίπτωση

ψυχρής μεταχείρισης). Επιπλέον η δημιουργία μεγάλων μονάδων σε στρατηγικά σημεία ανά την Ελλάδα μπορούν να φανούν χρήσιμες στις διάφορες εξαγωγικές προσπάθειες.

Βεβαίως, βασική προϋπόθεση για ένα άρτιο σύστημα μεταφορών είναι η συνεργασία διαφόρων φορέων και οι διευκολύνσεις που μπορούν να εφαρμοστούν.

Τέλος, η χρήση εμπορικών αεροπλάνων και η αύξηση των δρομολογίων των εμπορικών πλοίων μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα για άνοιγμα σε νέες απαιτητικές αγορές (περίπτωση χωρών του Αραβικού Κόλπου).

3.3.4. ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Σε ένα πρόγραμμα αναδιάταξης των ελληνικών εξαγωγών οφείλει να προβλεφθεί και να δρομολογηθεί ένα πρόγραμμα διατήρησης και εξασφάλισης των αλλαγών. Πρέπει να δημιουργηθούν όργανα που θα ελέγχουν εάν τηρούνται πιστά οι κανόνες των διαφόρων προγραμμάτων.

Επίσης οφείλουν τα όργανα Δημόσιας Διοίκησης και οι διάφορες κυβερνήσεις που εναλλάσσονται να διατηρούν τις διμερείς συμφωνίες που έχουν υπογραφεί τα προηγούμενα χρόνια και να δημιουργούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο συνεργασιών και επενδύσεων.

Συνοψίζοντας, λόγω των μεγάλων τεχνολογικών εξελίξεων, θα χρειαστεί να δοθεί ιδιαίτερη βάση στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ferro, E., Otsuki, T., Wilson, J.S. (2015) , <<The effect of product standards on agricultural exports>>, *Food Policy*, **50**, pp. 68-79

Ozcelik, A.E. (2016) , <<Driving initiatives for future improvements of specialty agricultural crops>>, *Computers and Electronics in Agriculture*, **121**, 122-134

Sandhusen, R.L. (1997) *International Marketing*, New York: Barron's Educational Series, Inc.

Shepherd, B., Wilson, N.L.W. (2013) , << Product standards and developing country agricultural exports: The case of the European Union>> , *Food Policy*, **42**, pp. 1-10

Sheridan, B.J. (2014) , <<Manufacturing exports and growth: When is a developing country ready to transition from primary exports to manufacturing exports? >> , *Journal of Macroeconomics*, **42**, pp. 1-13

Terpstra, V., Sarathy, R. (1999) *International Marketing, Eighth Edition*, South-Western College Pub